

<b>Adroddiad i'r:</b>	<b>Cabinet</b>
<b>Dyddiad y Cyfarfod:</b>	<b>17 Ionawr 2015</b>
<b>Aelod / Swyddog Arweiniol:</b>	<b>Y Cyngorydd Julian Thompson-Hill/ Paul McGrady</b>
<b>Awdur yr Adroddiad:</b>	<b>Richard Weigh, Prif Gyfrifydd</b>
<b>Teitl:</b>	<b>Adroddiad Cyllid</b>

---

**1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?**

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion cyllideb refeniw ac arbedion y cyngor fel y'u cytunwyd ar gyfer 2014/15. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno ar y Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

**2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?**

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y cyngor.

**3. Beth yw'r Argymhellion?**

Bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2014/15 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.

Bod yr Aelodau yn cymeradwyo trosglwyddo cyllid o £100k i gronfa wrth gefn i ariannu gwelliannau i fand eang ysgolion yn 2015/16.

**4. Manylion yr Adroddiad**

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2014/15 y manylir yn ei chylch yn **(Atodiad 1)**. Cyllideb refeniw net y cyngor yw £188m (£192m yn 13/14). Y sefyllfa o ran cyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol yw y rhagwelir y bydd tanwariant o £639 mil (£309 mil y mis diwethaf). Ceir mwy o fanylion isod. Cytunwyd ar arbedion o £7.1m fel rhan o'r gyllideb a cheir y manylion yn **Atodiad 2**. Mae'r atodiad yn dangos bod 90% wedi'u cyflawni a bod 10% yn y broses o gael eu cyflawni.

**5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

**6. Faint fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?**

Mae manylion gwasanaethau perthnasol ar gael yn y paragraffau isod.

**Gwasanaethau Cyfathrebu, Marchnata a Hamdden** – mae'r rhagolwg cyfredol yn dangos tanwariant posibl o £23 mil ond oherwydd natur gyfnewidiol rhai o'r cyllidebau incwm, yn enwedig yn y gwasanaethau hamdden, gallai'r sefyllfa hon godi a gostwng cyn diwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r galw ar niferoedd aelodaeth yn parhau i ddangos effaith gadarnhaol a bydd cynllun busnes ar gyfer datblygiad pellach ystafell ffitrwydd Dinbych yn cael ei gyflwyno cyn hir er mwyn galluogi'r lleoliad i gwrdd â'r lefel uchel bresennol o alw ar y safle.

Mae Harbwr y Foryd yn parhau i ddatblygu ac fel y cytunwyd eisoes, bydd unrhyw ddiffyg ariannol yn cael ei gwrdd yn gorfforaethol yn 14/15 (ar hyn o bryd rhagwelir y bydd y gofyniad yn £48 mil).

Bydd y Gwasanaeth Llyfrgell yn trosglwyddo o'r Gwasanaeth Cyfathrebu, Marchnata a Hamdden i Gefnogaeth Cwsmeriaid ac Addysg fel rhan o'r ailstrwythuro diweddar o Uwch Dîm Arweinyddiaeth y Cyngor a chaiff y cyllidebau eu diwygio yn 2015/16 i adlewyrchu'r newid hwn. Yn yr un modd, er bod yr Is-adran Gaffael erbyn hyn wedi symud i'r Gwasanaeth Cyfathrebu, Marchnata a Hamdden o Gyllid ac Asedau, bydd trosglwyddo gwirioneddol y cyllidebau yn cael ei wneud gan ddod i rym o'r flwyddyn ariannol newydd.

**Gwella Ysgolion a Chynhwysiant** – Rhagwelir ar hyn o bryd mai tanwariant y gwasanaeth fydd £224 mil (£240 mil y mis diwethaf) oherwydd bod y gwariant yn is na'r hyn a gynlluniwyd ar leoliadau Blynyddoedd Cynnar i blant 3 oed (tua £50 mil yn llai na'r gyllideb) ac arbedion lleoedd gwag, yn ymwneud â secondiad i Lywodraeth Cymru ac yn rhannol o ganlyniad i ailstrwythuro yn y gwasanaeth mewn ymateb i'r ymarferiad Rhyddid a Hyblygrwydd. Mae'r symudiad y mis hwn yn ymwneud ag effaith lawn y gostyngiad grant yn ystod y flwyddyn o'r Grant Cyflawniad Lleiafrifoedd Ethnig.

**Gwella Busnes a Moderneiddio** - Rhagwelir ar hyn o bryd mai tanwariant y gwasanaeth fydd £146 mil oherwydd:

- Mae £46 mil yn ymwneud ag oedi mewn gwariant a gynlluniwyd ar y Prosiect Digidol oherwydd bod CyMAL ar hyn o bryd yn ariannu prosiect cysylltiedig sy'n edrych ar Ddigidol'r Archifau. Ni ddisgwyllir eu hadroddiad tan ddiwedd mis Chwefror bellach, felly, bydd y rhan fwyaf o'r gwaith a ariennir gan y cyngor yn awr yn cael ei wneud yn y flwyddyn ariannol nesaf. Mae'r gwasanaeth felly yn gofyn bod y tanwariant hwn yn cael ei gario ymlaen i'r flwyddyn nesaf i ariannu'r gweithgaredd hwn.
- Mae £100 mil yn ymwneud â grant gan Lywodraeth Cymru yn ymwneud â chostau refeniw gosod band eang mewn Ysgolion Sir Ddinbych. Mae'r grant yn cael ei hawlio yn erbyn gwariant refeniw gwirioneddol y mae cyllideb sylfaenol ar ei gyfer. Fodd bynnag, mae'r amodau grant yn ei gwneud yn ofynnol bod y tanwariant o ganlyniad yn cael ei fuddsoddi mewn prosiectau band eang ysgolion 'gwerth ychwanegol'. Argymhellir felly bod y cronfeydd hyn yn cael eu rhoi mewn cronfa wrth gefn benodol er

mwyn sicrhau bod y buddsoddiad yn cael ei gynllunio a'i gyflawni'n briodol. Bydd yr arian yn cael ei defnyddio'n llawn yn 2015/16.

**Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd** - mae'r tanwariant wedi digwydd o ganlyniad i swydd wag ac incwm allanol o erlyniad llwyddiannus.

**Cyllid ac Asedau** - rhagwelir y bydd tanwariant o £75 mil. Mae'r symudiad yn ganlyniad i ychydig o gynnydd mewn incwm o'r portffolio ystadau diwydiannol yn yr adran Eiddo ochr yn ochr â gostyngiad mewn gwariant Atgyweirio a Chynnal a Chadw a ragwelir. Gofynnir i'r tanwariant ychwanegol gael ei gario ymlaen i ariannu'r rhaglen Atgyweirio a Chynnal a Chadw yn 2015/16. Mae arbedion Swyddi Gwag yn yr adran Gyllid yn cyfrif am £20 mil o'r tanwariant sydd wedi'i glustnodi i ariannu costau ailstrwythuro ym mis Ebrill 2015.

**Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol** - Fel y nodwyd mewn adroddiadau blaenorol mae'r gwasanaeth yn wynebu nifer o bwysau a risgiau yn 2014/15. Rhagwelir gorwariant o £319 mil (£438 mil y mis diwethaf) ar hyn o bryd yn ymwneud â'r meysydd canlynol:

Mae'r gorwariant o fewn y Gwasanaeth Cludiant Ysgol wedi gostwng i £182 mil (£221 mil y mis diwethaf). Mae'r gostyngiad yn ymwneud â newidiadau i nifer o gytundebau, gan gynnwys manteisio i'r eithaf ar y defnydd o fysiau gwasanaeth lle bo ar gael.

Mae'r gostyngiad mewn incwm parcio yn ystod 2013/14 wedi parhau ynghyd â gostyngiad parhaus mewn incwm Rhybuddion Talu Cosb (RhTC). Mae camau rheoli o ran incwm RhTC bellach wedi lleihau'r gorwariant a ragwelir i £200 mil. Bydd y gwasanaeth yn parhau i geisio lliniaru'r gorwariant trwy:

- Rheoli perfformiad y staff gorfodi yn well i gynyddu incwm Rhybuddion Talu Cosb (cyflawnwyd gwelliant o £10 mil y mis hwn).
- Mae'r costau gweithredol yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd i geisio gwneud iawn am effaith y gostyngiad mewn incwm.
- Bydd tariffau prisiau meysydd parcio yn cael eu hadolygu fel rhan o'r adolygiad traffig a pharcio parhaus.

Rhagwelir yn awr y bydd tangyflawniad incwm o £192 mil (£116 mil y mis diwethaf) o ganlyniad i'r duedd barhaus o leihad yn nifer y swyddi a geir gan Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru (NMWTRA). Mae'r gwasanaeth yn bwriadu lleihau costau er mwyn cyfyngu ar effaith y newid hwn. Fodd bynnag, cyllideb incwm y ffi yw £221 mil, felly dim ond yn rhannol y gall gostyngiadau o ran gwariant gywiro'r broblem.

Fel y nodwyd yn adroddiad y mis diwethaf, mae'r gwasanaeth wedi dechrau adolygu eu cronfeydd wrth gefn penodol er mwyn nodi unrhyw symiau a allai fod yn ddoeth eu rhyddhau er mwyn helpu i ariannu gorwariant eleni. Fodd bynnag, mae angen nodi bod y meysydd gorwariant o ganlyniad i faterion parhaus a bydd unrhyw arian o'r cronfeydd wrth gefn, oherwydd eu natur, yn symiau arian parod untro nad ydynt yn datrys y materion sylfaenol yn barhaol.

Fel rhan o'r adolygiad hwn, mae'r gwasanaeth wedi rhyddhau £110 mil o'r Gronfa Gwastraff sydd wedi helpu i gyfrannu at y gostyngiad yn y gorrariant cyffredinol ar gyfer yr Amgylchedd a Phriffyrdd.

**Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd** - ar hyn o bryd yn adrodd am sefyllfa o fantoli'r gyllideb, ond mae hyn yn cynnwys trafodyn untro sylweddol a gafwyd fel rhan o ailstrwythuro'r gwasanaeth. Bydd unrhyw orwariant terfynol yn cael ei wrthbwysu yn ganolog a'i ad-dalu dros y ddwy flynedd nesaf fel y cytunwyd gan y Pennaeth Cyllid ac Asedau.

**Gwasanaethau Cefnogaeth Gymunedol (Gwasanaethau Oedolion a Busnes)** - y rhagolygon presennol ar gyfer 2014/15 yw ar gyfer tanwariant bach anghylchol o £81 mil (£41 mil adroddwyd y mis diwethaf). Mae'r tanwariant yn sgil costau staffio a fyddai fel arfer yn cael eu codi ar y gyllideb refeniw a gaiff ei dyrannu yn erbyn y grant Cronfa Gofal Canolraddol untro ar gyfer 14/15.

Mae'n bosibl y bydd y tanwariant a ragwelir yn lleihau gan fod cefnogaeth gwaith cymdeithasol ychwanegol dros dro yn cael ei darparu i gynnal y broses ymgynghori ar gyfer darparu gwasanaethau darparwyr yn y dyfodol.

Rhagwelir y bydd Uned Gofal Iechyd a Gweithgynhyrchu Cefndy yn tanwario ei chyllideb o £6 mil ar ddiwedd y flwyddyn ond mae angen cymryd rhywfaint o ofal gan fod y rhan fwyaf o'r incwm masnachu yn amodol ar y farchnad allanol gystadleuol a gallai amrywio rhwng nawr a diwedd y flwyddyn.

**Datblygiad Busnes ac Economaidd** - tybir y bydd unrhyw danwariant ar gyllidebau Cynlluniau Tref ac Ardal yn cael eu cario ymlaen fel a gytunwyd fel rhan o'r cynnig arbedion y gyllideb 2015/16. Yr arwyddion diweddaraf yw y bydd y tanwariant hwn oddeutu £150 mil yn dibynnu ar wariant gwirioneddol rhwng nawr a diwedd y flwyddyn ariannol. Yn ogystal, cafodd £45 mil ei gario ymlaen o gyllideb 13/14 i ariannu costau o ran cefnogaeth cyfleusterau arfordirol ac mae bellach yn ymddangos yn debygol mai dim ond £25 mil fydd yn cael ei wario y flwyddyn ariannol hon. Fodd bynnag, bydd angen i'r balans gael ei gario ymlaen i dalu am y costau sy'n weddill yn 15/16.

Hefyd, roedd gan y swyddogaeth Uchelgais Economaidd Cymunedol £152 mil o gyllideb refeniw ar gyfer 14/15 yn wreiddiol, gyda £50 mil ohono wedi ei drosglwyddo i'r Gwasanaethau Eiddo i ariannu'r tîm Datblygu Masnachol Strategol. O'r gyllideb sy'n weddill mae £56 mil wedi ei wario hyd yn hyn ac mae'n ymddangos yn debygol y gallai fod oddeutu £30 mil sy'n weddill mae angen ei neilltuo a'i ddyrannu i brosiectau a gytunwyd gan y Bwrdd Uchelgais Economaidd Cymunedol.

**Gwasanaethau Plant a Theuluoedd** - y rhagolygon ar hyn o bryd yw tanwariant net o £227 mil (heb ei newid o'r mis diwethaf). Mae'r tanwariant cyffredinol o ganlyniad i nifer o'r arbedion cyllideb a gynigiwyd y cytunwyd arnynt ar gyfer 15/16 eisoes wedi cael eu rhoi ar waith eleni ynghyd â thanwariant a ragwelir ar y gyllideb lleoliadau arbenigol.

Cytunodd y Cyngor i neilltuo £250 mil o gyllideb y llynedd i ariannu costau gwella eiddo gofalwyr maeth. Hyd yn hyn, mae tri gofalwr maeth wedi cytuno i gymryd rhan yn y prosiect. Mae Gwasanaethau Eiddo wedi bod yn asesu goblygiadau cost tebygol o wneud y gwaith ar y 3 eiddo a rhagwelir y bydd hyn yn gyfanswm o tua £145 mil. Mae cynlluniau manwl yn cael eu paratoi ar hyn o bryd ac unwaith y bydd y rhain yn cael eu cwblhau bydd y ceisiadau cynllunio ffurfiol yn cael eu cyflwyno. Mae gwaith pellach hefyd yn cael ei wneud i weld a oes unrhyw ofalwyr maeth pellach yn barod i gymryd rhan yn y prosiect gan fod arbedion cost sylweddol o bosibl y gellir eu gwireddu o'r fenter hon yn y tymor hwy.

Yn 2013/14, sefydlwyd cronfa wrth gefn o £250 mil i ariannu mentrau ar gyfer plant ag anableddau. Hyd yma mae £113 mil wedi ei wario. Mae'r swm sy'n weddill i gyd wedi'i ymrwymo ond efallai bydd yn rhedeg i mewn i'r flwyddyn ariannol newydd. Bydd adroddiad ar wahân yn cael ei baratoi maes o law i roi manylion y gwariant a'r canlyniadau cadarnhaol a gyflawnwyd hyd yn hyn.

**Ysgolion** – Ar ddiwedd mis Ionawr y rhagamcan ar gyfer balansau ysgolion yw £3.078 miliwn, gostyngiad o £0.814 miliwn ar falansau a ddygwyd ymlaen o 2013/14 (£3.892 miliwn). Mae'r Gyllideb nad yw'n ddirprwyedig yn rhagweld tanwariant o £23 mil ar hyn o bryd.

Rhagwelir y tanwariant o £170 mil yn y cyllidebau **corfforaethol**. Cymerir yn ganiataol y bydd unrhyw danwariant corfforaethol yn cyfrannu at ariannu'r Cynllun Corfforaethol. Ar ddechrau 2014/15 roedd cronfeydd arian parod y **Cynllun Corfforaethol** yn £14.4 miliwn. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant sydd wedi eu rhagamcanu yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £15.6 miliwn.

**Cyfrif Refeniw Tai** Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd cynnydd mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £35 mil o'i gymharu â chynnydd yn y gyllideb o £163 mil. Rhagwelir y bydd balansau CRT yn £1.322 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Rhagolwg gwariant y Cynllun Cyfalaf Tai yw £5.3 miliwn.

**Rheoli'r Trysorlys** - Ar ddiwedd mis Ionawr, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £148.546 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 5.45%. Roedd balansau buddsoddi yn £37.4 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.59%.

Roedd gwariant y **Cynllun Cyfalaf** yn £19.5 miliwn yn erbyn cynllun o £36.1 miliwn ddiwedd mis Ionawr. Mae'r Cynllun Cyfalaf yn cynnwys gwariant amcangyfrifedig o £11.8 miliwn ar y Cynllun Corfforaethol. Mae crynodeb o'r cynllun wedi ei gynnwys yn **Atodiad 3** a diweddariad ar y prosiectau mawr yn **Atodiad 4**.

- Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?**

Cyflwynwyd crynodeb o'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb i'r Cyngor i gefnogi'r arbedion yn y gyllideb eleni.

**8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi eu cynnal gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?**

Cyn eu cymeradwyo gan y Cyngor Sir, cytunodd Penaethiaid Gwasanaeth ac Aelodau Arweiniol ar yr arbedion, a chawsant eu cyflwyno mewn gweithdai cyllideb i'r aelodau a chawsant eu dosbarthu i staff. Cafodd y cynigion i fantoli'r gyllideb eu trafod yn fanwl yn y gweithdai i aelodau a rhoddwyd y cyfle i'r aelodau godi materion cyn mynd â'r adroddiad terfynol ger bron y Cyngor. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol wedi derbyn diweddariadau rheolaidd gan fod ganddo rôl yn cadw trosolwg dros broses y gyllideb.

**9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid**

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

**10. Pa risgiau sydd yna, ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?**

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu a chyflawni'r strategaeth y cytunwyd arni gogyfer â'r gyllideb yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol gyfredol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

**11. Pŵer i wneud y Penderfyniad**

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.